

TIPOVOY QOMATLARDAGI O'TKAZMA YENGLARNI MODELLASHTIRISH USULLARI

**Mamatqulova
Qunduzxon Umarovna**

Qo'qon davlat universiteti assistant

**Ortiqov Ayyubxon
Ilyosjon o'g'li**

Qo'qon davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kiyim-kechak dizayni haqidagi ko'plab kiyim modellari asosiy qismlarning dizaynida sezilarli farqlarga ega emasligi va bir-biridan model xususiyatlari bilan aniq farqlanishi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Yengil kiyimlarni yengini har hil usullarda yani parallel va konussimon kehgaytirish va toraytirish mumkin. Shu sababli, ko'p sonli modellar cheklangan miqdordagi asosiy kiyim dizaynlari, asosiy naqshlarni modellashtirish bilan ifodalanishi mumkin.

Kalit so'zlar: Kiyim, detal, model, dizayn, mahsulotlar, modellashtirish, parallel, konussimon, yeng, shakl.

KIRISH

Respublika to'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatida yuqori va barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlash, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va o'zlashtirish, raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqarish va eksport qilish, modernizatsiya qilishning strategik muhim ahamiyatga ega bo'lgan loyihalarini amalga oshirish hisobiga yuqori texnologiyali yangi ish o'rinlarini yaratish, korxonalarni texnik va texnologik yangilash, ilg'or "klaster modeli"ni joriy etishga qaratilgan tarkibiy qayta tashkil etishni yanada chuqurlashtirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.[1]

Shu bilan birga, to'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati rivojlanishining har tomonlama tahlili, raqobatning kuchayishi sharoitida jahon bozorining o'zgaruvchan kon'yunkturasi sohani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, shuningdek, yanada barqaror va jadal rivojlanishi mexanizmlarini ishlab chiqish hamda amalga oshirishni taqozo etmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatida amalga oshirilayotgan islohotlarni yanada chuqurlashtirish, sohani jadal rivojlantirish va diversifikatsiya qilish uchun qulay shart- sharoitlar yaratish, to'qimachilikda yarim tayyor mahsulotlarni chuqur qayta ishlashga investitsiyalar hajmini va tayyor mahsulotlar eksportini oshirish maqsadida:[1]

Mato tarkibi ipakdan bo'lgani bois tanani qishda issiq, yozda salqin tutadi. Bu kabi cho'ponlarni jinsi shim, klassik uslub bilan uyg' unlashtirishlari mumkin. Choponlarning qulayligi shundaki, aksessuarni almashtirib, oqshom libosi bilan bazmlarga ham kiyish mumkin. Tashqi ko'rinishni mukammal qilish uchun cho'pon rangiga mos milliy matodan tikilgan oyoq kiyim kiyish maqsadga muvofiq.

Kichik yoshdagi qizchalarga choponda yurish noqulay bo'lgani bois shoyidan tikilgan milliy yo'nalishdagi ko'ylak eng yaxshi tanlov. Aksessuar sifatida milliy matoga qo'l mehnati bilan qadalgan toshli «obodok»dan foydalanishingiz mumkin. [3,4].

Ommaviy tarzda mahsulot tayyorlashda uning narhi, materiallar tejamkorligi va ishlab chiqarish ishlarini rejali tashkil qilishda modellashtirish usullari qo'llanishi katta ahamiyat kasb etadi. [5,6]

«Model» so'zi lotinchada namuna, me'yor demakdir. Tayyor bazaviy model yoki uning eskizi bo'yicha kiyimning siluetli konstruktiv asosi yordamida yangi model chizmasini va namunasini tayyorlash jarayoni tehnik modellash deyiladi.

Yangi model konstruksiyasini tayyorlash jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

- modelni o'rganish va uning tahlili;
- modelga mos siluetli bazaviy asos tanlash;
- tanlangan asosni aniqlash yoki o'zgartirib unga yangi modelga hos xususiyat-lar kiritish;
- o'hashash model bo'lmagan holda, yangi siluetli asos ishlab chiqish;
- yangi model konstruksiyasini tekshirish.

Yangi model tuzilishini o'rganishda uning xususiyatlari va bazaviy asosi yoki tipaviy konstruksiyadan farqlari aniqlanadi. Modelga hos ahamiyatli xususiyatlarga quyidagilar kiradi: [2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kiyimning turi, silueti, bichimi, o'lchami, bo'yi va to'laligi, uzunligi, gazlama turi, kiyimning ko'krak, bel, bo'ksa va etak chiziqlari bo'yicha kengligi va ularning orqa, o'miz va old konstruktiv uchastkalari aro taqsimlanishi, elka qiyaligining uzunligi, engining kengligi, yoqasining uzunligi va eni, taqilmasining turi, izma va tugmalarning joylanishi va soni, bezak va yangi detallarning joylanishi va shakli va h.k. (1- rasm)

1-rasmlar. Yeng turlari

Yenglarni konstruksiyalash usullarida quyidagi dastlabki ma'lumotlardan foydalaniladi:

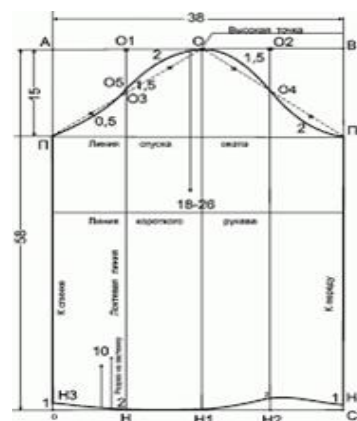
tipaviy qomatlarning o'lchamlari, asosiy detallar chizmasidan (SHpr, Vpr, Dpr) foydalangan holda yoki modelga ko'ra tayyor yengning o'lchamlari: uchining kengligi - SHruk, tipaviy uzunliklar shkalasidan olingan yeng uzunligi Druk qo'shimchalar qiymati (1 - jadval).

Figura O'lchamlari	Tayyor buyum o'lchamlari	
	Nomi	Belgilanishi
T32 (T62)	Yeng uchining kengligi	Shr.vn
T33 (T63)	Yeng uzunligi	Druk
T28	O'miz kengligi	Shpr
T29	O'miz balandligi	Vpr
T57	O'miz chizig'ining uzunligi	Dpr
T69 (T5 - T11)	Yelka yostiqlasining qalinligi	tp.p
	Materiallar paketini qalinligi	tp.

Dastlabki ma'lumotlar qatoriga konstruktiv va texnologik qo'shimchalar ham kiradi. Yeng konstruksiyasini tuzishda quyidagi qo'shimchalar ishlatiladi:

Yelka aylanasi P28 (Pop), bilak aylanasi P29 (Po.zap), o'miz kengligiga P57 (Ppr), o'miz chuqurligiga P69 (Ps.pr), qiyama yeng bilan biriktirilgan chokni egib o'tishga Pog (Pv.ok) hamda o'miz bo'ylab uning har bir santimetriga yeng qiyamasining kiritirish haqi N, ishlov berishga texnologik qo'shimcha Pu (Ur). Qo'shimchalar qiymati moda yo'nalishiga qarab mavjud tavsiyalardan olinadi.

Yeng konstruksiyasini tuzish bosqichlari. Yeng konstruksiyalash jarayoni uch bosqichga bo'linadi: 1 - yeng chizmasining bazis to'rini tuzish; 2 - yeng qiyamasini, o'tar chiziqlarini, uchi va choklarining kontur chiziqlarini qurish; 3 - yeng detallari yoyilmasini chizish. (2-rasm)

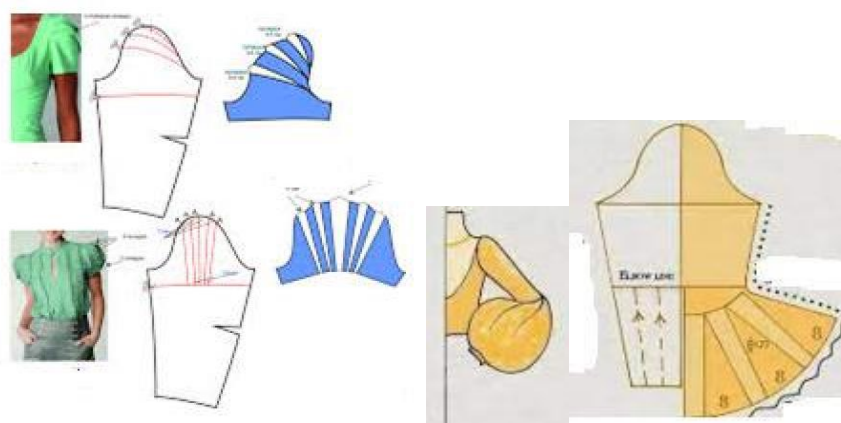

2-rasm. Yeng konstruksiyasi ko'rinishi

Yenglarni modellashtirish boshlang'ich ma'lumotida BK bilak MK orsidagi yeng shaklining farqi o'rganib chiqiladi. Yeng shakli o'zgarganda o'miz shakli o'z navbatida o'zgarish yoki o'zgarmasligi mumkin. mumkin

3-rasm. Modellashtirish usullari

4-rasm. Murakkab modellashtirish usullari

Yenglarni konstruktiv modellashtirishda paralel va konussimon kengaytirish yoki toraytirish usullari qo'llaniladi. (3,4- rasmlar).

Yeng asos konstruksiyasi quyidagicha modellashtiriladi:

- yeng asos konstruksiyasini kengaytirish yoki toraytirish uchun kesish o'rnolari belgilanadi va qirqliladi;
- konussimon yoki paralel kengaytiriladi yoki toraytiriladi;
- o'zgartirilgan yeng yangi konturi chizib chiqiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki to'shama matolarning bo'ylamasi va ko'ndalangiga modellashtirish usullari keltirilgan. Bunda yenglarni usullari keltirilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Toshkent shahri, 2019 yil 12 fevral

2. Мартынова А.И., Андреева Е.Г., «Конструктивное моделирование одежды». М., ОАО «Можайский полиграфический комбинат», 2002-310 с.

3. Нурматов, Сардорбек Хасанбой Ўғли, et al. "БАРБОТАЖЛИ АБСОРБЦИЯ ҚУРИЛМАСИДА ГАЗ ЁСТИФИНИ ТАДҚИҚ ҚИЛИШ УСУЛИ." *Строительство и образование* 4.5-6 (2023): 287-295.

4. Akhmadjonovich, Ergashev Nasimbek, Isomidinov Azizjon Salomidinovich, and Ovloyorov Xaydarali Aliyovich. "Experimental determination of the industrial application and determination efficiency of fluid gases cleaning

apparatus by contact element method." *American Journal of Technology and Applied Sciences* 7 (2022): 72-78.

5. Davronbekov, Abdurasul, et al. "Systematic analysis of process intensification in heat exchange products." *Scientific progress* 2.1 (2021): 694-698.

6. O'G'Li, Xomidov Xushnudbek Rapiqjon, et al. "Konus setkali chang tozalovchi qurilma uchun chang namunalarining dispers tarkibi taxlili." *Al-Farg'oni avlodlari* 1.4 (2023): 66-69.

7. Siddiqov, Rasuljon, et al. "Optimizing the accuracy of an industrial robot: A model for improving positional accuracy." *E3S Web of Conferences*. Vol. 583. EDP Sciences, 2024.

8. Salomidinovich, Isomidinov Azizjon, and Xomidov Xushnudbek Rapiqjon O'G'Li. "SHISHA TOLA VA TEFLON ASOSIDA TAYYORLANGAN FILTR MATOSINING QARSHILIK KOEFFITSIYENTINI ANIQLASH." *Строительство и образование* 4.1 (2025): 201-209.